

СЪЕДИНЕНИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ

И ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ

По своята същност Руско – турската освободителна война от **април 1877 – февруари 1878 г.**

и подписаният

Санстефански прелиминарен договор не само възстановяват българската държава в нейните етнически и исторически граници, но и създават възможност за развитието на буржоазно общество в България. Така по същество е постигнато политическото освобождение и националното обединение едновременно. Великите сили в лицето на Англия, Австро – Унгария, Германия, Италия и други не могат да приемат нарушаването на статуквото, при което на стратегически важния от военна и политическа гледна точка Балкански полуостров се създава силна държава, проводник на руското влияние. Така се стига до ревизиране на договореностите от Сан Стефано. Това става в Берлин през **1878 г.**, когато

българските земи са разделени на пет части: Северна Добруджа преминава към Румъния, освен Нишко Сърбия получава и Пиротско, Софийско и земите на север от Стара планина образуват Княжество България, което е в трибунарна зависимост от Високата порта. На юг от Стара планина в земите на западна и централна Тракия се създава автономна област, която е под властта на султана и е наречена Източна Румелия. Останалите български земи – Македония и Беломорска Тракия остават изцяло под властта на Османската империя. Това изключително несправедливо от всяка гледна точка разпокъсване на българските земи предизвиква острия протест на населението както в поробените, така и в свободните земи на страната. Израз на категоричната воля на българския народ стават редица протестни акции, петиции, дори въоръжено въстание, каквото е Кресненско – Разлошкото, както и недвусмисленото поведение на депутатите в учредителното събрание на княжество България.

Същевременно решенията от Берлин рефлектират негативно върху икономическия, политическия и културния живот на разделения от изкуствени граници народ. Установяването на митнически граници между Княжеството и Източна Румелия довежда до рязко съкращаване на вътрешния пазар, а това има за резултат редица негативни последици за очертаващия се стопански подем на българската държава. Успоредно с това положението на населението в Македония и Одринско, пострадало в

най-голяма степен от решенията на Берлинския конгрес, не само не се подобрява съгласно чл. 23 от договора, но и се влошава драстично. Поведението на мухаджините, турски бейове напуснали свободните български земи и заселили се в Одринско и Македония, става непоносимо поради тормозът, който те нанасят над българите. Градусът на напрежението сред населението постепенно се покачва и става ясно, че така регламентираното статукво трябва да бъде ревизирано в полза на изграждането на единна българска държава.

По същото време, когато българите се борят срещу несправедливите решения на Берлинските договорености на юг от Балкана започва административното изграждане на областта с измисленото име Източна Румелия. За тази цел е назначена специална комисия, в която влизат представители на всички Велики сили и Турция. Тя започва заседанията си през **септември 1878 г.** като на нея се възлага и задачата да изработи Органически устав /конституция/ на областта. Делегатите отхвърлят турския проект за Органически устав и изготвят свои вътрешни правила. Според тях председателството ще бъде на ротационен принцип. Отделните глави от проекта ще се подготвят от отделните представители, а решенията ще се вземат с общо съгласие.

По това време областта обхваща площ от около 36 000 кв. км. с население от около 816 000 души. Тя е под пряката политическа и военна власт на султана, при условията на административна автономия. Управлението и се възлага на главен управител – християнин, назначаван от турското правителство с одобрението на великите сили. Турция има право да строи укрепления на границите с областта и да държи в нея свои гарнизони, като за целта не трябва да използва нередовни военни формирования /башибозци и черкези/.

Веднага след подписването на Берлинския договор Временното руско управление взема енергични мерки за изграждането на автономната област. Руските власти се стремят поне частично да неутрализират неблагоприятните за българите последици. Полагат се усилия да не бъдат прекъснати връзките между двете части на България. Начело на администрацията е поставен генерал –лейтенант Аркадий Столипин. Постепенно държавните институции в областта придобиват български характер, като руските чиновници биват заменяни с българи. Във въоръжените сили също проникват българи, като основна част от тях са от Бесарабия и запълват по – низшия офицерски състав.

Решаващ фактор за укрепването на българското влияние в Източна Румелия са нейните въоръжени сили. Още през **пролетта на 1878 г.** Руският императорски комисар нарежда да бъде въведена обща военна повинност. Около 9000 души влизат в редовете

на румелийската войска при първия набор и още няколко хиляди при втория. Създадени са военни формирования почти изцяло от българи. За да предотврати нахлуването на отрупаните по границата с областта башибозуци и мухаджини след оттеглянето на русите, генерал Тотлебен предлага на Александър II оръжието на руската армия да бъде оставено в ръцете на българите. За кратко време са раздадени над 80 000 пушки. Всички мъже, годни за военна служба, преминават през така наречените гимнастически дружества. Под ръководството на руските офицери "гимнастиците" се обучават да боравят с оръжие. Генерал Скобелев разработва и подробен военен план за отбрана на Южна България в случай, че Турция реши да изпрати войски.

Създадените реалности ликвидират надеждата на империята да превърне Южна България в обикновен вилает. Притискана от въоръжените българи и Русия /по дипломатически път/, изтощена от водената война Турция отказва да изпрати войски в Източна Румелия, а това по – късно оказва съдбовно влияние върху обединението на българските земи.

При тези обстоятелства на **21 октомври** европейската комисия се премества в Пловдив, който е избран за столица на областта. Западните и турските делегати разчитат, че така ще успеят да разпрострат правото на финансов контрол, гарантирано им по Берлинския договор до общ контрол върху Временното руско управление. Според руските представители в Пловдив комисията ще трябва да се съобрази с изградената вече уредба и с натиска на българите, които русите лесно манипулират. Действително в Пловдив комисията е обсипана с апели на българското население и бързо се убеждава в българския характер на областта. Временният главен управител Аркадий Столипин парира опитите за намеса във ВРУ. Основен консултант на комисията става новият български Екзарх Йосиф I, чието седалище е в Пловдив.

Основната задача, която европейската комисия трябва да реши е изготвянето на органическия устав, който по същество регламентира административното устройство на областта. При работата си върху проекта, руските делегати се стремят да гарантират правата на мнозинството и автономията на областта. Западните и турските представители си поставят за цел да гарантират правата на малцинствата и на султана върху Източна Румелия. След продължителни дискусии и спорове между представителите на Русия от една страна и представителите на Англия, както и представителите на Австро – Унгария и Турция от друга, на **14 април 1879 г.** Органическия устав е приет единодушно, одобрен е от султана с ферман и влиза в сила. Начело на автономната област стои главен управител /генерал – губернатор/, който е главна и отговорна пред турското правителство фигура на изпълнителната власт. В негова помощ се създава "Частен съвет" /Директорат/. Чрез него главният управител упражнява изпълнителната власт. Съветът се състои от 6 директора – на

вътрешните работи, на правосъдието, на финансите, на земеделието, на търговията и общите сгради, на народното просвещение и на милицията и жандармерията. Когато главният управител отсъства от областта, тя се ръководи от неговия заместник – главния секретар.

Законодателен орган на областта е Областното събрание. То е съставено от 56 души. От тях 36 се избират, 10 са по право и 10 се назначават от главния управител. Пряко и тайно с имуществен ценз могат да гласуват навършилите 21 година мъже, а да бъдат избирани – навършилите 25 години. Според Органическият устав един 10 членен Постоянен комитет трябва да изпълнява ролята на горна камара в малкия източнорумелийски парламент. Той е и административен съвет с контролни функции върху управлението и постоянно действащ орган на Областното събрание, който облича в законна сила одобрените от султана нормативни парламентарни актове. Начинът на формиране на областното събрание е значително по – консервативен отколкото в княжеството, където всички депутати се избират от народа. Все пак проличава тенденция на сходно устройство на земите на север и на юг от Балкана, с оглед на бъдещото им съединение. Това особено проличава в административно отношение.

Източна Румелия е разделена на 6 департамента /окръзи/ и 28 кантона /околии/ За седалища на окръзите са определени градовете Пловдив, Пазарджик, Стара загора, Хасково, Сливен и Бургас. Окръзите се управляват от префекти, а околията – от околийски началници. Постоянно действащите окръжни комисии контролират работата на префектите, а главните съвети им помагат при решаването на стопански и финансови въпроси. Със същите задачи на градско равнище се занимават градски съвети, излъчвани от местните общини. Те както и селските общини се ръководят от изборни кметове. Органическият устав осъществява и почти същото разделение на правораздаването в областта: Върховен съд, окръжни, околийски и кметски съдилища, подпомагани от административни и духовни съдебни институции.

Автономната област получава правото на свои собствени въоръжени сили – местна войска и жандармерия /полиция/. През **1879 г.** войската наброява 12 хил. души, а жандармерията около 1500. В главния щаб се назначават предимно чужденци, а едва от **1883 г.** е назначен майор Сава Муткуров – първият български офицер, но ротите и дружините се командват предимно от руси и българи. В редовният състав преобладават младежи и затова тези институции изиграват решаваща роля при съединението.

Посредством органическият устав европейската комисия налага в Източна Румелия три

официални езика – български, турски, гръцки. Руските представители успяват да прекарат клауза, според която за официален да се наложи езикът на преобладаващото население, а с това на практика утвърждават българския език като официален.

За потвърждаване на факта, че Източна Румелия е населена предимно с българи се провеждат два референдума. Които доказват по недвусмислен начин, че 65 % от населението е българско или с езика на цифрите от 816 хиляди души, живеещи в областта, 574 хиляди са българи, 175 хиляди турци и 43 хиляди гърци. Броят на другите етноси – арменци, евреи, цигани е незначителен.

Органическият устав брани основните права и свободи на буржоазния ред, но пряката зависимост на областта от султана логично накърнява някои основни демократични начала. Избирателният ценз, широките правомощия на генерал – губернатора, съчетаването на изборното начало с назначението и определянето по право на част от депутатите в Областното събрание и членовете на главните съвети при окръжните управители ограничават участието на населението в управлението. Промени на Органическият устав могат да бъдат направени само със съгласието на Великите сили и Турция. Поддържането на големия чиновнически апарат е непосилно за слабите финанси на малката област. Източна Румелия няма право на самостоятелна външна политика и по този начин Великите сили запазват предишните си привилегии върху нейната територия. Самото назначаване на генерал – губернатора, главния секретар, директорите и старшите офицери от султана, неговото право да одобрява законите и да изисква годишен данък в размер на 24 000 турски лири доказва убедително относителната самостоятелност на областта.

Органическият устав въвежда модерния европейски конституционен принцип за разделяне на властите, но изпълнителната власт не е отговорна пред законодателния орган. За разлика от Търновската конституция съдебната власт е описана детайлно и това я прави самостоятелна и независима от другите две. По френски образец е въведено административно правосъдие. Въвежда се и принципа на равноправие на всички граждани, съчетан с имуществени и образователни цензове. Това прави румелийската администрация по – стабилна и по – компетентна. Като цяло Органическият устав създава модерна консервативна уредба, която дава възможност областта да се развива стабилно като Втора българска държава.

За първи главен управител на Източна Румелия е назначен Александър /Алеко/ Богориди, българин, издигнал се до висш дипломат в чиновническата йерархия на Османската империя, потомък на Софроний Врачански. Неговият баща Стефан

Богориди дарява своята къща в Цариград за построяването на българската църква "Свети Стефан". Той е женен за гъркиня от Фенер и е висш османски дипломат и затова е посрещнат добре от трите основни етнически групи. Новото му назначение го заварва като посланик на високата порта във Виена. На **15 май 1879 г.** той пристига в Пловдив и въпреки че не знае български език, той има българско самосъзнание и работи за българската кауза в областта. Дори при пристигането си той заменя османския фес с българския калпак. При поемането на управлението не разрешава да се издигне турския флаг и да се изпълни турския химн. За пръв главен секретар е определен също българин на турска служба – Гаврил Кръстевич. Първата задача на новия главен управител е да състави Директорат. За началник на полицията високата порта налага Виктор Виталис /грък, френски офицер на турска служба/. По настояване на комисията за директор на финансите е назначен Адам Шмит. Останалите директори са българи.

На **7 октомври 1879 г.** са проведени и първите избори за Областно събрание. В него от 56 души 40 са българи. Председател на събранието става Иван Евстратиев Гешов, завършил икономика в Англия. В **края на 1879 г.** Областното събрание избира Постоянен комитет, в който и десетимата участници са българи. За председател отново е избран Иван Евстратиев Гешов.

Овладяването на областната администрация от българския елемент бързо води до стабилизиране на Източна Румелия и тя започва да се развива като Втора българска държава. В Княжеството стабилизацията настъпва след **26 март 1880 г.**, когато е съставено либералното правителство начело с Драган Цанков. Така се явява първата възможност за двете български държави да направят опит за своето обединение. Инициативата идва от Пловдив, където преценяват, че международната обстановка е благоприятна. Отношенията между Турция, Гърция и Черна гора се изострят и започват да клонят към военен конфликт, причина за който е спора за граничните територии. В Англия изборите се печелят от Уилям Гладстон, традиционен защитник на българската кауза още от времето на Априлското въстание. Към

10 април 1880 г.

в София пристигат членовете на Постоянния комитет – Константин Величков и Димитър Наумов и започват преговори с делегацията на Народното събрание, в която влизат и консерватори, и либерали. За преговорите знаят и князът, и правителството. На

17 април

е подписано споразумение. Двете държави решават да действат заедно за националното обединение, но областта признава приоритета на Княжеството. То трябва да осигури акцията военно, финансово и дипломатически. Областта се задължава да изгради революционна комитетска мрежа, начело с Централния комитет и чрез нея да установи двувластие с оглед по – лесното съединение.

Изготвена е програма за създаване на Централен комитет в областта и опълчение в Княжеството. Батенберг и либералното правителство одобряват програмата. На **17 – 18 май 1880 г**

. в Сливен се събират представители на южнобългарските революционни комитети и избират 5 – членен Централен комитет, начело с Константин Величков и Иван Евстратиев Гешов. Като делегати от княжеството присъстват Стефан Стамболов и Георги Живков, които фактически диктуват решенията. Приет е устав на революционните комитети и програма за действие, акцентира върху обединението на Княжеството с областта и предвиждаща спомагателни акции в Македония. Поставена е задачата да се образуват комитети по всички околии на Източна Румелия и да се възстановят под някаква форма гимнастическите дружества. В София кабинетът на Цанков не подготвя армията и не иска кредит от Народното събрание. Приетият през **май 1880 г.**

Закон за народното опълчение, нарушава конституционните права на княза като главнокомандващ и се вписва само в политическите борби между либерали и консерватори. В Лондон е изпратен преподавателят в Робърт колеж Стефан Панаретов с цел да проучи настроенятията в Англия. Той се среща с английския външен министър, но в решаващия момент на преговорите българското правителство заявява, че Панаретов не е негов представител. Тогава Англия се оттегля от преговорите и подготовката за обединението е прекъсната. Така завършва първият опит за обединение на българите от двете страни на Стара планина, чийто неуспех до голяма степен се дължи и на вътрешнополитическото неразбирателство между отделните партии.

И все пак е направена много съществена крачка в посока към Съединението на българските земи – създаден е първият комитет, който поставя движението на организирани начала.

След като не избухва конфликт между Турция, Черна гора и Гърция, идеята за Съединение окончателно се отлага като агитацията продължава главно в средите на Народната партия. Но Княжеството преживява достатъчно дълбоки вътрешни сътресения и няма възможност да оказва подкрепа.

През **пролетта на 1881 г.** положението в двете български държави се изменя. В Княжеството е установен антиконституционен режим на пълномощията и то се дестабилизира. По същото време Източна Румелия се развива стабилно и възходящо и се опитва да се наложи като национално – обединителен център. В периода **1881 – 1883 г.**

се появяват две нови идеи. През **лято на 1881 г.**

водачите на крайните либерали, начело с Каравелов емигрират в Пловдив и са добре

посрещнати от Алеко Богороди. Затова Каравелов предлага след Съединението Алеко Богороди да застане начело на обединеното княжество, а за столица да бъде определен Пловдив.

През **1882 г.** английската дипломация предлага българското обединение да се извърши в три етапа. Отначало да се въведе автономия в Македония, съгласно Берлинския договор. По – късно Македония и Източна Румелия да се обединят с център град Пловдив и накрая малкото княжество да се присъедини към голямата автономна област. Тази идея допада на южнобългарските политици, но насочва усилията им в погрешна посока и отлага обединението в неопределено бъдеще.

По същото време в Източна Румелия започват да се създават две български партии на базата на старите противоречия между големите пловдивски фамилии – Груеви и Чомакови.

След като през **1881 г.** Каравелов пристига в Пловдив около него се групират привържениците на Чомакови. Те започват да издават вестник “Южна България” и създават Либералната партия, наречена още казионна, защото голяма част от членовете и са чиновници в йерархията на областта и е подкрепяна от главния управител. Тя има влияние сред буржоазията, интелегенцията и офицерството. Нейните водачи са доктор Георги Странски и доктор Стоян Чомаков, но двигателят е Петко Каравелов.

По същото време привържениците на Груеви създават Народната или съединистката партия с органи вестниците “Марица” и “Народен глас”. Тя поставя на първо място в своята програма обединението с Княжеството. По – късно тя е наречена лъжесъединистка, защото започва да заема изчаквателна позиция. Нейното ядро са крупни интелектуалци като Иван Вазов, Константин Величков, издателят Христо Данов, но над всички доминира богатата фамилия Гешови. На тази партия симпатизира и Гаврил Кръстевич.

Вътрешнополитическите възгледи на двете партии са сходни. Те са за стопанско и институционно модернизиране, за спазване на законите и на Органическия устав, за гарантиране на автономията. Основните разлики са външнополитически. Народната партия търси руска подкрепа, а либералите клонят към Австро – Унгария и Англия. За пръв път двете партии се сблъскват на изборите през **1881 г.**, но все още са слаби и

никоя не печели мнозинство. Въпреки това с помощта на Алеко Богороди, който е в конфликт с руските дипломати в Пловдив, либералите получават известна преднина.

През **1883 г.** пак с негова помощ либералната партия печели изборите и овладява управлението, а Петко Каравелов е избран за кмет на Пловдив. В **началото на 1884 г.**

положението в двете български държави постепенно започва да се изменя.

В **началото на 1884 г.** в Княжеството е възстановено конституционното управление и то се стабилизира. Петко Каравелов се връща в София и влиянието на южнобългарските либерали започва да спада.

През **1884 г.** за главен управител след изтичането на мандата на Алеко Богориди е утвърден Гаврил Кръстевич. След като идват на власт, народняците поемат политическата отговорност, отлагайки съединисткия акт и спечелвайки си прозвището лъжесъединисти.

По същото време през **1884 г.** по инициатива на Димитър Петков и Димитър Ризов в Княжеството се създават така наречените "Македонски комитети". Подобни комитети започват да възникват и в Южна България. На **10**

февруари 1885 г.

по инициатива на Захари Стоянов, в Пловдив е учреден "Македонски комитет". Той поема ръководството на южнобългарските комитети и през

април 1885 г.

се преименува на Български таен централен революционен комитет /БТЦРК/

, с председател Захари Стоянов. Приетите устав и програма ясно разкриват тясната идейна връзка с комитета, оглавяван от Левски и Каравелов. Бързо е възстановена старата комитетска мрежа в Южна България. Идеята за балканска федерация също е застъпена. Първоначалната идея на Захари Стоянов е чрез четническа тактика да се вдигнат българите от двете страни на балкана. Скоро обаче, се отърсва от тази идея и комитетът се заема с трескава подготовка на места. В първите месеци активна дейност по подготовката се извършва и в Македония. В източна Румелия е извършена огромна пропагандна дейност, като главен орган се оформя в "Борба", на чиито страници Захари Стоянов открито критикува правителството и чертае планове за въоръжени действия. В този план завършва първия етап от подготовката на Съединението.

Нов момент се явява заседанието в с. Дермендере /днешния Първенец/, проведено на **2**

5 юли 1885 г.

На него е избран нов състав на Централния комитет – Захари Стоянов, Иван Андонов, Иван Стоянович и дошлите от княжеството Димитър Ризов и Коста Паница. Ключва фигура става доктор Георги Странски. Заседанието изменя крайната цел и я свежда до съединение между княжеството и областта, а Македония остава за по – късно. Вместо революция е решено Съединението да се изърши чрез армиите на двете български държави. Тези промени придават по – практичен характер на движението. От началото на

август 1885 г.

основните усилия са за привличане на южнобългарските офицери. В края на месеца е привлечен командващия на милицията и жандармерията майор Данаил Николаев.

На **6 септември 1885 г.**, водени от майор Николаев, части на румелийската милиция арестуват областния управител Гаврил Кръстевич, който в духа на българските възрожденци, въпреки че е добре информиран за събитията, отказва да повика помощ от Цариград. В момента на арестуването му той заявява: "И аз съм българин, не мога да не чувствам известно удовлетворение в тази минута".

Пред събралото се множество е прочетена прокламация която обявява, че е съставено временно правителство начело с доктор Георги Странски. За главнокомандващ е назначен майор Данаил Николаев. Обявено е военно положение и всеобща мобилизация. С помощта на руски офицери започва подготовката на план за евентуална война с Турция. В Пловдив продължават да пристигат въоръжени отряди. Цялата акция е извършена с една единствена жертва – телеграфистът, който се опитал да изпрати телеграма до Високата порта. Още на същия ден князът е осведомен за събитието и от него се изисква да признае Съединението.

На **8 септември 1885**

г. княз Александър Батенберг издава манифест в Търново, с който застава зад обединението. В него се казва: "... Аз припознавам съединението за извършено и имам намерение от сега нататък да се наричам княз на Северна и Южна България". На следващия ден придружен от министър – председателя Петко Каравелов и председателя на народното събрание Стефан Стамболов, князът пристига в Пловдив.

Сам по себе си в нарушение на установеното с Берлинския договор статукво, съединисткият акт успява, но отрицателната международна реакция надхвърля всички очаквания. Особено тежък е ударът от страна на Русия, която настоява за възстановяване на статуквото, изтегля офицерите си от българската армия и нарежда на военният министър в правителството на Петко Каравелов, Михаил Кантакузин да подаде оставка. Император Александър III не успява да преодолее натрупаната ненавист към българския княз и желанието той да бъде отстранен от престола е по –

силно от реалните политически интереси на Русия. На другия полюс се оказва Англия, която е единствената сила, дипломатически подкрепяща Съединението. Тя вижда в създалата се ситуация добър шанс да спечели позиции в уголемена България, за да разклати руското присъствие на Балканите и евентуално да предизвика противоречия в съюза на тримата императори оформен през **1881 г.** между владетелите на Австро – Унгария, Германия и Русия. Отношението на Виена и Берлин е сходно – подкрепя се искането за възстановяване на статуквото на Източна Румелия и изостряне на Англо – руските противоречия. Франция и Италия, макар и по – встрани от събитията, са против фактическото нарушаване на Берлинския договор.

Положението се доусложнява и от поведението на съседните държави. Османската империя не само губи своята, макар и силно ограничена власт, но и понася удар по международния си престиж. При това положение войствените изявления в Турция не са изненада. Остро реагират Сърбия и Гърция, които протестират срещу нарушеното равновесие на полуострова, но опасенията им идват от възможността Съединението да предизвика сходни събития в Македония. Единствено Румъния и Черна гора запазват относително спокойствие.

При тази обстановка на **24 октомври** в Цариград започва работата си посланическата конференция на Велики сили, която трябва да реши съдбата на Съединението. Този път европейските държави са изпреварени от развитието на събитията на полуострова. На Цариградската конференция ясно се отличават различията в позицията на Англия спрямо другите сили, а именно чрез противопоставяне на Русия, като приема Съединението да откъсне България от зоната на влияние на Русия. Така Англия за първи път излиза от позицията на неистов бранител на Берлинския договор, причина за което е и оценката за предстоящата значимост на България върху разпределението на силите на Балканите. Става пределно ясно независимо от договореностите на тримата императори от **1881 г.**, че Русия окончателно се е разделила с Батенберг, а с това и с България.

Правителството на Петко Каравелов още от самото начало на събитията отчита сложността на обстановката и проявява голяма дипломатическа активност, с цел да избегне евентуален военен конфликт, като опасенията са изключително по отношение на Турция. Водят се разговори в Париж и Лондон, дипломатическите ни представители в Цариград, Белград и Букурещ също се стремят да отклонят всеки опит за външна намеса. В подобна насока действат и повечето Велики сили – те настояват на полуострова да се запази спокойствие до реалното решаване на въпроса от тях. За жалост ситуацията се променя драматично и обединеното Княжество трябва до дъно да изпие горивата чаша на собствените си илюзии, изоставено от Русия на **2 ноември 1885 г.**

внезапно е нападнато от Сърбия, като по този начин митът за славянското единство преживява поредния си крах.

Предпоставките за започването на тази авантюра са няколко. Успешната реализация на Съединението превръща България в най – голямата държава на Балканите след Турция и това дава повод на Сърбия да се чувства ошетенa и да се страхува от аспирациите си в Македония. Към това трябва да се прибави и нестабилното политическо положение в Кралството, както и насърченията за действие и финансова подкрепа от страна на Австро – Унгария. Крал Милан, министрите му и генералитетът имат основания да очакват бърз военен успех, тъй като армията им е добре въоръжена, с опита от две войни срещу Турция и ще има на своя страна предимството на изненадата. В същото време България е в центъра на една международна криза и няма реалната подкрепа от нито една Велика сила.

За българските военни специалисти и политици този ход е неочакван. По – скоро военни действия се очаква да започнат по южната граница, където в основни линии е струпана военната мощ на младата държава. Турция обаче, съзнава неспособността си да промени потока на събитията и оставя съдбата на Източна Румелия в ръцете на Великите сили. Силите са неравностойни – първоначално сръбската армия наброява 60 хиляди, а по-късно 120 хиляди души. Според плана ударът трябва да бъде нанесен в две направления – Трън – Брезник – Владая и Пирот – Сливница – София. Българската армия е в значително по – лошо състояние, със слаб офицерски състав, основното ядро от 50 000 души е на границата с Турция. Начело на източния корпус е Данаил Николаев, а на западния Аврам Гуджев, началник на северния отряд е Атанас Узунов, Рачо Петров е началник щаб, а на артилерията – Олимпи Панов. Военните действия се водят само две седмици – от **1 до 16 ноември**. В първите дни сръбската армия успява да се придвижи до линията Видин – Белоградчик и Сливница – Трън. Главният удар е нанесен по направлението Ниш – София. Нишавската армия овладява Сливница.

Когато всички очакват падането на София, е взето решение главното сражение да се състои при Сливница. За целта всички части от западния корпус са съсредоточени там. Осъществява се небивал поход от турската до сръбската граница, при изключително тежки условия, след което войниците влизат направо в бой. Решителните боеве са на **5, 6, 7 ноември**

при Сливнишките позиции. Младата българска армия под ръководството на капитаните Рачо Петров, Олимпи Панов, Коста Паница, Атанас Бендерев и Михаил Савов удържа нечувана победа над сръбските генерали. На северозапад също се водят героични боеве. Под ръководството на Атанас Узунов Видин успява да устои на обсадата. През следващите дни пристигат нови попълнения и на двата фронта. На **10 ноември**

българската армия преминава в контранастъпление, а на

14 и 15 ноември

е превзет Пирот. Сърбия е пред пълна катастрофа. С енергичната намеса на Австро – Унгария и най-вече граф Кевенхюлер, който заплашва че при продължаване на военните действия ще се намеси на страната на сърбите, западната ни съседка е спасена от пълен разгром. На

7 декември

е сключено примирието, а на

19 февруари 1886 г.

в Букурещ е сключен мирният договор между България и Сърбия.

Правителството на Каравелов извършва умел ход, като назначава начело на българската делегация турски дипломат, за да подчертае васалното положение на Княжеството. Това рязко подобрява българо – турските отношения. По съвета на Портата България се отказва от претенции за териториални и финансови компенсации. Българската делегация умишлено забавя подписването на договора до **19 февруари 1886 г.**

– намек,

че започва възстановяването на Санстефанска България.

След блестящия успех на българската армия във “войната на капитаните срещу генералите”, предизвикал всеобщо възхищение, вече не може да става дума за възстановяване на статуквото в Източна Румелия. Английската дипломация насочва България и Турция към преки преговори, резултатите, от които подлежат на одобрение от Великите сили. Подписаното на **7 февруари 1886 г.** двустранно споразумение предвижда назначаване на княз Александър Батенберг за губернатор на Източна Румелия за пет години, поемане на финансовите задължения на областта от Княжество България, обвързаност за взаимна военна помощ в случай на нужда и не голяма гранична корекция в Кърджалийско и Девинско, селища заселени предимно с мохамедани в полза на Турция. Русия възразява срещу конкретното упоменаване на тогавашния княз и настоява да се говори за български монарх, който и да е той, както и срещу военните клаузи. Исканията и са взети предвид.

На **24 март 1886 г.** е подписан така нареченият Топханенски акт, чрез който Турция признава Съединението на Княжество България и Източна Румелия при одобрението на Великите сили. Извършена е първата крачка на националното ни обединение чрез едно рядко срещано единодействие на народа, армията, политическите фактори и княза, и то при неодобрението на Великите сили и откритата съпротива на някои съседни държави. Съединителният акт, военната му защита и дипломатическото му признаване имат огромно значение. България излиза от събитията териториално уголемена и с нараснал авторитет. Пътят за наистина независимо развитие на нашата

държава е открит.

Единодушно и съвременниците, и историците дават положителна и висока оценка на акта от **6 септември 1885 г.** Чрез него се създава близо два пъти по – голяма държава с нараснали възможности за икономическо, социално и културно развитие и за довършване на националното обединение. В него обаче има и ред слаби страни. Съединението оптяга до крайност Българо – руските отношения и естествено води до политическа криза от **1886 г. до 1887 г.** То придава неоправдано високо самочувствие на българските политици. Те започват да надценяват своите способности и тежестта на държавата в международните отношения. Съединението компроментира идеята за автономия като път за решаване на българския национален въпрос. В исторически план Съединението се оказва един голям ранен успех, който в голяма степен закрива възможностите за постигане на по – малки успехи по – късно.